

Valtatien 4 parantaminen välillä Joutsa – Toivakka, Joutsa
Kasvillisuus- ja luontotyyppiselvitys

Hanna Suominen

28.6.2017

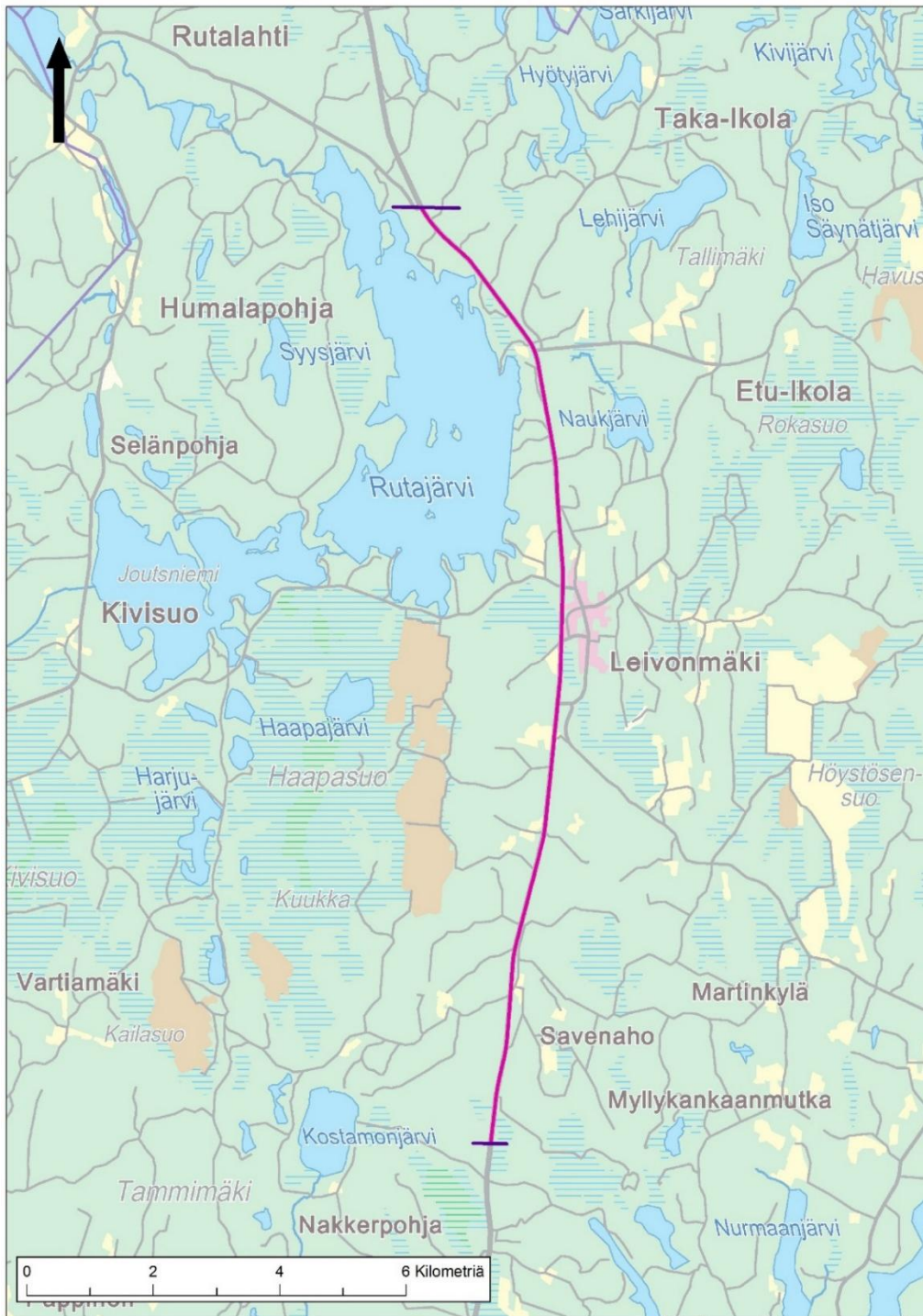
S **SITO**

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	2
2	MENETELMÄT	3
3	EPÄVARMUUSTEKIJÄT	3
4	ALUEEN YLEISKUVAUS	3
4.1	Kallio- ja maaperä	3
4.2	Kasvillisuus ja lajisto.....	5
4.3	Luonnonsuojelualueet	14
4.4	Uhanalaiset ja rauhoitetut lajit.....	14
5	TULOKSET JA YHTEENVETO	14
	KIRJALLISUUS.....	14

1 JOHDANTO

Tämä kasvillisuus- ja luontotyyppiselvitys on laadittu Valtatie 4 Joutsa – Toivakka -tiesuunnitelmaa varten. Valtatie 4 perusparannus välillä Joutsa-Toivakka-tiesuunnitelman yhteydessä on laadittu luontoselvitys vuonna 2006. Tämän selvityksen tarkoituksena oli inventoida alueen kasvillisuus ja luontotyypit yleispiirteisesti, koska aikaisemman luontoselvityksen laatimisesta on kulunut jo yli 10 vuotta. Selvitysalue sijoittuu Joutsan kuntaan valtatie 4:n varteen Leivonmäen taajaman pohjois- ja eteläpuolelle (Kuva 1). Tiesuunnitelma käsittää noin 15 kilometrin mittaisen alueen. Työn Sito Oy:ltä on tilannut Keski-Suomen ELY-keskus.

Kuva 1. Selvitysalueen sijainti.

2 MENETELMÄT

Lähtötietoina tilattiin tiedot uhanalaisista ja rauhoitetuista lajeista Eliötiedot-tietojärjestelmästä (Keski-Suomen ELY-keskus 2017). Muina lähtötietoina käytettiin Ympäristöhallinnon paikkatietoaineistoja (OIVA-palvelu), Luonnonvarakeskuksen paikkatietoaineistoja (Valtakunnallisen metsieninventoinnin aineistot) sekä alueen ilmakuvia ja peruskarttoja. Ennen maastokäyntejä tehtiin ilmakehu- ja puustotulkinta sekä Valtakunnan metsien inventoinnin metsävaratietoihin perustuva kasvupaikkatulkinta, joilla rajattiin tarkemmin inventoitavat alueet. Lisäksi ennakkotietoina hyödynnettiin 21.4.17 ja 15.5.17 alueelle tehtyjen liito-orava- ja viitasammakkoselvitysten yhteydessä tehtyjä havaintoja alueesta. Maastoinventoinnit kohdennettiin lähtötietojen perusteella lähinnä valtatie 4:n suunniteltujen yhdysteiden lähiympäristöön.

Maastoinventoinnit toteutettiin 15.-16.6.2017. Maastoinventoinnit ja tämän raportin on laatinut MMM Hanna Suominen Sito Oy:stä. Maastoinventoinnissa kartoitettiin selvitysalueen kasvillisuustyypit, kasvillisuus yleispiirteisesti sekä alueen luontotyypit. Pääpaino oli selvittää selvitysalueella mahdollisesti esiintyvät luonnonsuojelulain ja vesilain luontotyypit, uhanalaiset luontotyypit sekä muut huomionarvoiset luonnonympäristön kohteet. Metsälakikohteita ei kartoitettu, koska ne sisältyvät oleellisilta osin uhanalasiin luontotyyppeihin. Kuljetut reitit tallennettiin GPS-laitteella.

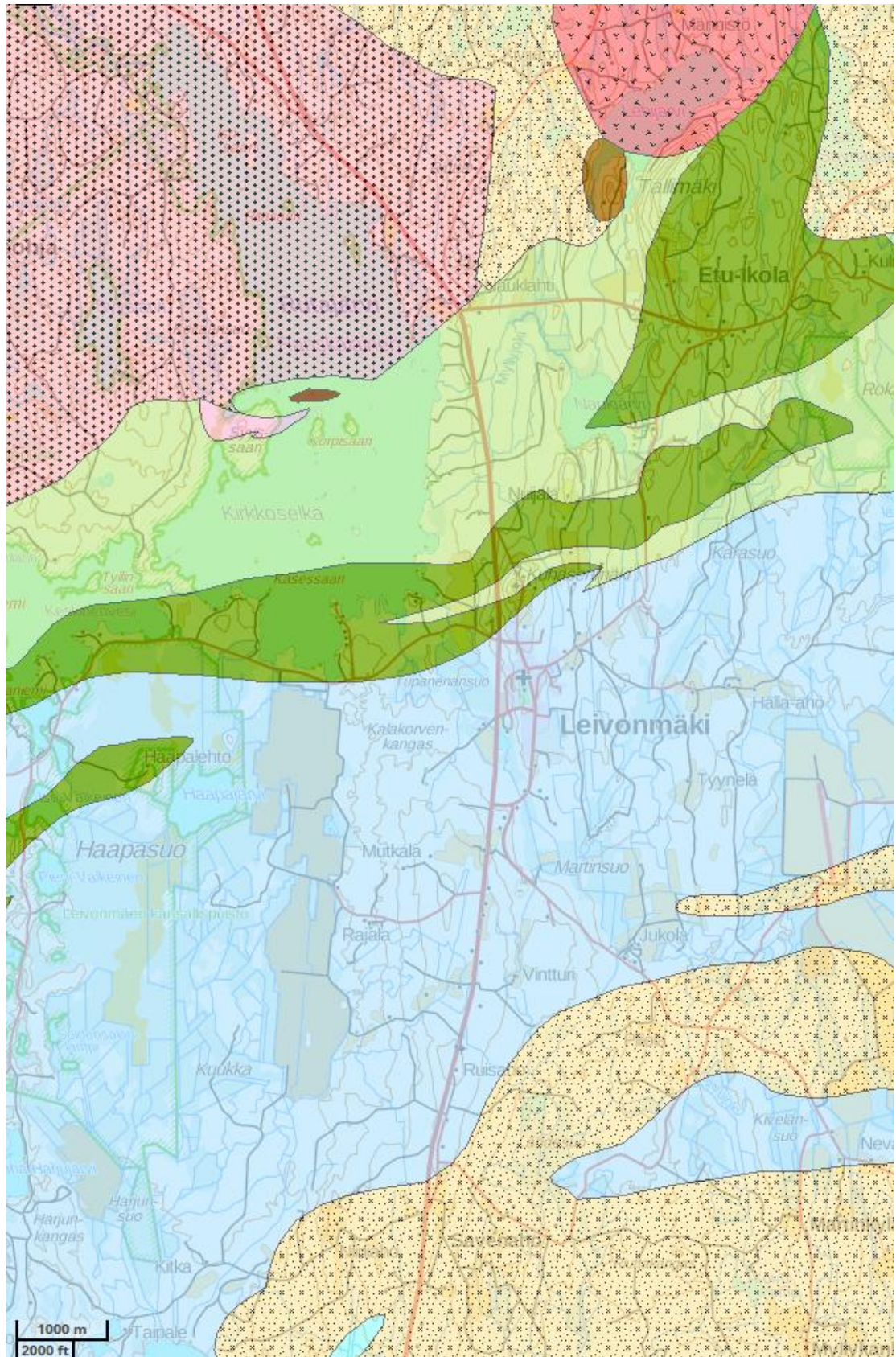
3 EPÄVARMUUSTEKIJÄT

Kasvillisuuden ja luontotyyppien kartoitukseen ei liity merkittäviä epävarmuustekijöitä, sillä kartoitusajankohta oli sovelias kasvillisuuden ja biotooppien kartoittamiseen. Yksittäisten kasvilajien havaitsematta jääminen on aina mahdollista, mutta luontotyyppien ja alueen yleispiirteiden perusteella pystytään riittävällä tarkkuudella määrittämään alueen arvot.

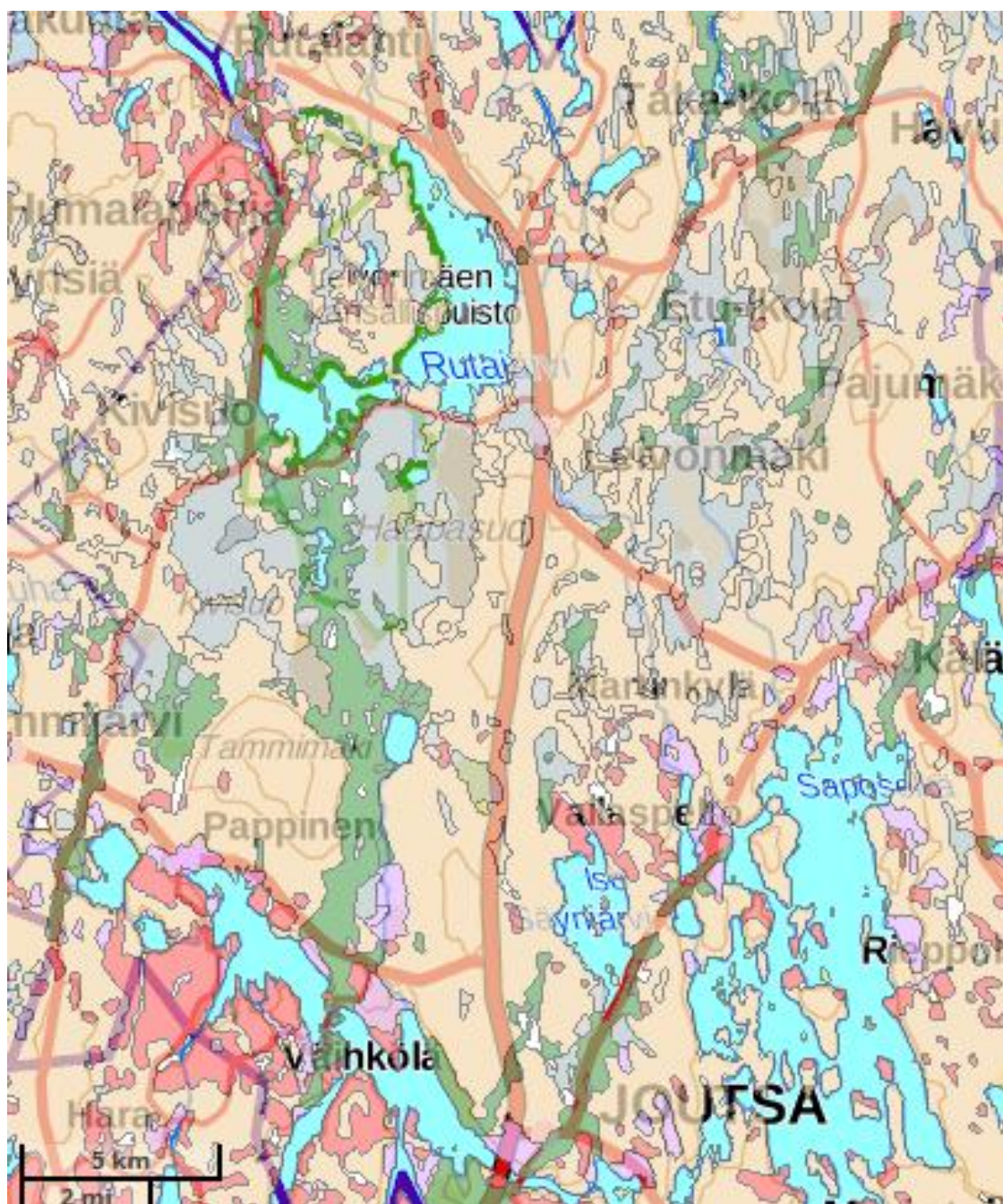
4 ALUEEN YLEISKUVAUS

4.1 Kallio- ja maaperä

Geologisen tutkimuskeskuksen kallioperäkartan mukaan selvitysalueen kallioperä on pääasiassa granodioriittiä ja kiilleliusketta/kiillegneissia. Hankealueen pohjoisosassa on amfiboliittia. Hankealueen pohjoispuolella kallioperä koostuu myös graniitista (Kuva 2). Geologisen tutkimuskeskuksen maaperäkartan mukaan selvitysalueen maaperä koostuu hiekkamoreenista ja savesta (Kuva 3).

Kuva 2. Ote Joutsen ja Leivonmäen alueen kallioperäkartasta, GTK. Suunnittelualueella kallioperä on pääasiassa granodioriittia (beige vyöhyke) ja kiilleliusketta/kiillegneissia (vaaleansininen vyöhyke). Hankealueen pohjoisosassa on amfiboliittia (tummanvihreä vyöhyke). Hankealueen pohjoispuolella kallioperä koostuu myös graniitista (punainen vyöhyke).

Kuva 3. Ote Joutsan ja Leivonmäen alueen maaperäkartasta, GTK. Selvitysalueen maaperä koostuu pääosin hiekkamoreenista (beige vyöhyke) ja savesta (harmahtava vyöhyke).

4.2 Kasvillisuus ja lajisto

Kasvimaantieteellisessä jaottelussa selvitysalue sijoittuu eteläborealiselle vyöhykkeelle Järvi-Suomen alavyöhykkeelle. Järvi-Suomi ei ole niin viljavaa kuin Lounaismaa tai Etelä-Pohjanmaa, mutta ei liioin niin karua kuin Suomenselän alue tai Raja-Karjala. Yleisin metsätyyppi on tuoreen kankaan mustikkatyyppi (MT), mutta myös kuivia puolukkakankaita (VT) on runsaasti. Harjumaita ja hiekkanutmia peittävät kanervaiset männiköt. Lehtoja ja lehtomaisia metsiä sen sijaan on varsin vähän. (Kalliola 1973)

Selvitysalue on pääosin metsätalouskäytössä ja selvitysalueelle sijoittuu paljon kuusi- ja mäntyvaltaisia kasvatusmetsikköjä. Vallitsevina metsätyypeinä ovat mustikkatyyppin tuoreet kankaat ja puolukkatyyppin kuivahkot kankaat. Käenkaali-mustikkatyyppin lehto-

maisista kankaita esiintyy paikoitellen. Lehtoja esiintyy vain vähän. Selvitysalueella sijaitsee myös useita hakkuuaukeita ja taimikkoja, myös peltoa (Kuva 8) ja niittyjä sijaitsee paikoitellen. Selvitysalueen kasvillisuustyyppit on esitetty sivun 8 kartassa (Kuva 4).

Selvitysalueella luonnehtii haja- ja kyläasutus. Selvitysalueen lähiympäristöön ei sijoitu muita vesistöjä kuin Leivonmäen taajaman eteläpuolella sijaitseva Kangaslampi (Kuva 9). Lisäksi suunnittelualueen läheisyydessä sijaitsee muutamia kaivettuja lampia. Selvitysalueen lähiympäristöön ei sijoitu kallioalueita. Valtaosa metsäalueista on metsätaloustaloudessa, iältään nuoria tai varttuneita ja tasarakenteisia. Suurin osa soista on ojitettu. Turvekankaita esiintyy jonkun verran. Luonnontilaisen kaltaisia erirakenteisia ja vanhoja metsäkuvioita esiintyy hyvin vähän ja nämäkin pienialaisina, pirstaleisina kuvioina. Lehtipuustoa esiintyy yksittäin tai pienialaisina ryhminä. Alikasvoksena on tyypillisesti pihlajaa. Alueella on vain vähän lahoppua.

Paahteisia ja ketomaisia ympäristöjä esiintyy valtatievarressa paikoitellen. Tienvarren kasvillisuus on pääasiassa metsävarpuvaltaista. Valtatievarressa kasvaa mm. kanervaa, puolukkaa, ahomansikkaa, kieloa, kissankäpälää, nurmitädykettä, maitohorsmaa, pujoa, pietaryrttiä ja keto-orvokkia.

Lehtomaisten kankaiden kenttäkerroksen tyyppilajistoa ovat käenkaalin lisäksi metsäimarre, metsäkurjenpolvi, vanamo ja metsäorvokki. Pohjakerrosta hallitsee seinäsammal. Tuoreiden kankaiden kenttäkerroksen tyyppilajistoa ovat mustikan lisäksi oravanmarja, metsätähti, nuokkotalvikki ja metsäalvejuuri. Pohjakerrosta hallitsee metsäkerrossammal ja isokynsisammal. Kuivahkojen kankaiden kenttäkerroksen tyyppilajistoa ovat puolukan lisäksi lillukka, mustikka, sananjalka ja kanerva. Pohjakerroksen sammallajistoon kuuluvat mm. seinäsammal, metsäkerrossammal, kynsisammalet ja karhunsammalet. Poronjäkäliä esiintyy laikuittain.

Savenahossa Pitkälän tilan pohjoispuolella esiintyy varttunutta kuusivaltaista käenkaali-mustikkatyyppin lehtomaista kangasta, varttunutta tuoreen kankaan kasvatuskuusikkaa sekä kuusen taimikkoa. Savenahossa Myllymäen tilan pohjoispuolella kasvaa tuoreen kankaan varttunutta kasvatuskuusikkaa, kasvatuskoivikkoa sekä tilan länsipuolella istutettua lehtikuusikkaa.

Mikkolan tilan pohjoispuolella sijaitsee hakkuuaukeaa, kuusen taimikkoa ja koivuvesakkoa sekä lehtomaista kuusivaltaista sekametsää. Tilan länsipuolella sijaitsee pienialaisesti tuoretta lehtoa. Puusto on kuusivaltaista, lisäksi esiintyy paikoitellen koivua. Kenttäkerroksen tyyppilajistoa ovat mm. kielo, valkovuokko, käenkaali, sudenmarja (Kuva 13), karhunputki, ahomansikka ja ojakellukka. Pensäkerroksessa esiintyy taikinamarjaa, punaherukkaa ja koiranheittä. Valtatievarressa ja Välimaan tilan itäpuolella esiintyy varttunutta kuusivaltaista lehtomaista kangasta, kuusen taimikkoa ja mäntyvaltaista turvekangasta.

Päivärinteen tilan läheisyydessä tien länsipuolella esiintyy kuusivaltaista turvekangasta ja lehtomaisen kankaan varttunutta kuusivaltaista kasvatuskuusikkaa. Päivärinteen tilan pohjoispuolella sijaitsee istutuskoivikkoa. Alueen pohjoisosassa sijaitsee pienialaisesti tuoretta lehtoa (Kuva 12). Puusto on kuusi- ja koivuvaltaista. Kenttäkerroksen tyyppilajistoa ovat mm. valkovuokko, sudenmarja, ahomansikka, karhunputki ja ojakellukka. Pensäkerroksessa esiintyy taikinamarjaa, tuomea ja paikoitellen punaherukkaa ja koiranheittä. Alueen itäpuolella kasvaa lehtomaisen kankaan varttunutta ja nuorta kuusivaltaista kasvatuskuusikkaa.

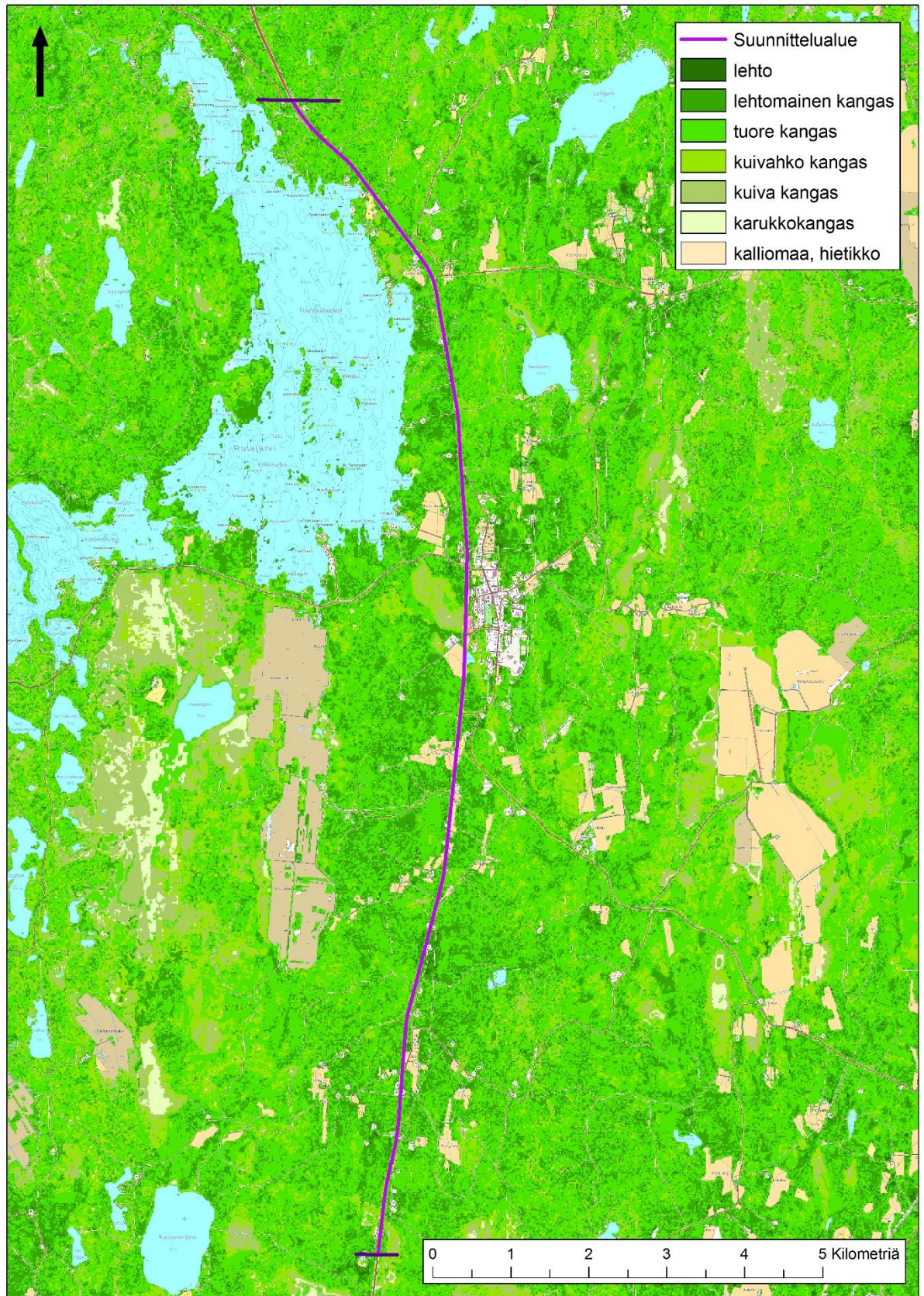
Pahkalan tilan pohjoispuolella sijaitsee kuusen ja koivun taimikkoa sekä tuoreen kankaan nuorta ja varttunutta kasvatuskuusikkaa. Valtatievarressa kasvaa mm. kasvatuskuusikkaa ja –koivikkoa.

Koivurannan tilan pohjoispuolella esiintyy lehtomaisen kankaan harvennettua kasvatuskusikkaa, paikoitellen on soistuneita kohtia. Alue on myös melko kivikkoista. Alueella on kaivettu uoma, joka on ilmeisesti kaivettu aikanaan kuivattamaan aluetta metsätaloukkyttöön. Lähialueet ovatkin metsätaloukkytössä. Alueen pohjoispuolella on hakkuuaukeaa. Samoin valtatie itäpuolella Kuhasenmäen pohjoispuolella on laaja hakkuuaukea (Kuva 10), jonka pohjoispuolella esiintyy tuoreen kankaan nuorta ja varttunutta kuusen kasvatuseksikköä sekä kuivahkon kankaan nuorta ja varttunutta männy kasvatuseksikköä. Valtatie länsipuolella on istutuseksikköä ja tuoreen kankaan nuorta kasvatuskusikkaa.

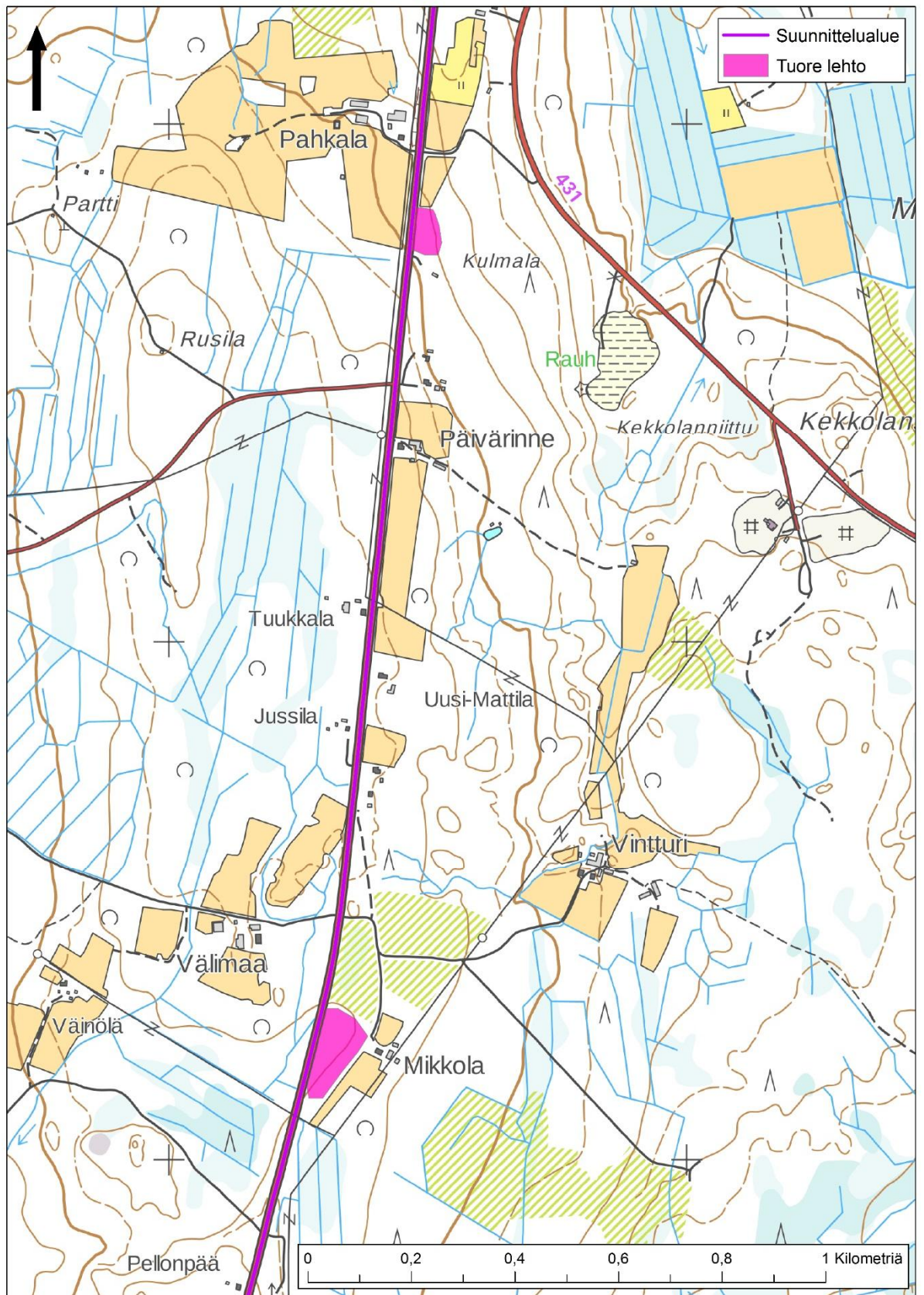
Koskelan tilan eteläpuolella esiintyy lehtomaisen kankaan varttunutta kuusivaltaista metsää, nuorta istutuseksikköä ja kuivahkon kankaan nuorta kasvatuseksikköä. Koskelan tilan pohjoispuolella esiintyy laajalla alueella kuivahkon kankaan varttunutta kasvatuseksikköä (Kuva 7).

Jaakkolan tilan itäpuolella on männyntaimikköä ja tuoreen kankaan nuorta kasvatuskusikkaa. Jaakkolan tilan pohjoispuolella esiintyy kuusivaltaista lehtomaisen kankaan varttunutta kasvatuskusikkaa ja kuivahkon kankaan varttunutta kasvatuseksikköä. Jaakkolan tilan pohjoispuolella on ojitettua mäntyvaltaista turvekangasta. Koukunnen kaakkoispuolella esiintyy kuivahkon kankaan varttunutta kasvatuseksikköä, tuoreen kankaan kasvatuskusikkaa ja hakkuuaukeaa.

Kuva 4. Alueen kasvupaikkatyypit (lähde: Luke 2017).

Kuva 5. Tuoreen lehdon kuviot selvitysalueella.

Kuva 6. Tuoreen kankaan kasvatuskusikkaa selvitysalueen keskiosassa.

Kuva 7. Kuivahkon kankaan kasvatusmännikköä Koskelan tilan pohjoispuolella.

Kuva 8. Viljelypelto Päivärinteen tilalla.

Kuva 9. Kangaslampi Leivonmäen taajaman eteläpuolella.

Kuva 10. Hakkuuaukeaa Kuhasenmäen pohjoispuolella.

Kuva 11. Tienvarren ketomaista kasvillisuutta, mm. kissankäpälä ja valkoapila.

Kuva 12. Tuoreen lehdon kasvillisuutta (koiranheisi) Päivärinteen tilan pohjoispuolella.

Kuva 13. Tuoreen lehdon kasvillisuutta (sudenmarja ja käenkaali) Mikkolan tilan länsipuolella.

4.3 Luonnonsuojelualueet

Alueelle ei sijoitu luonnonsuojelualueita tai luonnonsuojeluohjelmien kohteita. Lähin luonnonsuojelualue on selvitysalueen etelärajan eteläpuolelle noin kilometrin päähän sijoittuva Harvasten suon Natura-alue (FI0900020). Lisäksi suunnittelualueen länsipuolelle Rutajärvelle sijoittuu Haapasuo-Syysniemi-Rutajärvi-Kivijärvi Natura-alue (FI0900074).

4.4 Uhanalaiset ja rauhoitetut lajit

Uhanalaisrekisterin mukaan alueelta ei ole tiedossa uhanalaisten lajien havaintoja (Keski-Suomen ELY-keskus 2017) eikä maastokäynnin yhteydessä havaittu uhanalaisia tai suojeltuja lajeja.

5 TULOKSET JA YHTEENVETO

Arvokkaisiin luontotyyppihin on luettu ne alueella esiintyvät luontotyypit, jotka ovat luonnonsuojelulailla tai vesilailla suojeltuja, uhanalaisia tai silmälläpidettäviä. Lisäksi tavanomaisesta poikkeavia ympäristöjä voidaan esittää huomionarvoisina luontotyyppinä.

Selvitysalueella ei esiinny luonnonsuojelulain 29 §:n suojeltuja luontotyyppisiä eikä vesilain 11 §:n suojeltuja vesiluontotyyppisiä. Kangaslampi on pinta-alaltaan noin 1,3 hehtaaria eikä sitä lueta vesilakikohteeksi (alle hehtaarin suuruiset luonnontilaiset lammet ovat vesilailla suojeltuja). Suunnittelualueen ulkopuolella pohjoisessa sijaitsee luonnontilainen Kaijannononon puro, joka on mainittu vuoden 2006 luontoselvityksessä. Muut valtatie alittavat tai inventoitujen yhdysteiden läheisyydessä sijaitsevat purot eivät ole enää luonnontilaisia tai eivät täytä luonnontilaisuuden vaatimuksia.

Tuoretta lehtoa esiintyy selvitysalueella parissa paikassa Leivonmäen taajaman eteläpuolella (Kuva 5). Selvitysalueen tuoret lehdot kuuluvat tuoreisiin keskiravinteisiin lehtoihin, jotka on luokiteltu koko maassa vaarantuneeksi luontotyyppiksi (VU). Tuore keskiravinteinen lehto on Suomen yleisin lehtoluontotyyppi. Lehtojen uhanalaisuus perustuu ensisijaisesti niiden edustavuudessa tapahtuneeseen heikentymiseen, ei niinkään pinta-alan pienenemiseen. Selvitysalueen tuoret lehdot ovat tavanomaisia tuoreita lehtoja lajistollisesti.

Muutoin alue koostuu lähes pääasiassa talousmetsäkäytössä olevista tuoreen ja kiuvaikon kankaan kuusi- ja mäntykankaista. Lehtomaisen kankaan kasvatusmetsiä esiintyy paikoitellen.

KIRJALLISUUS

Liukko, U.-M., Henttonen, H., Hanski, I. K., Kauhala, K., Kojola, I. & Kyheröinen, E.-M. 2010: Nisäkkäät. Teoksessa: Rassi, P., Hyvärinen, E., Juslén, A. & Mannerkoski, I. (toim.). Suomen lajien uhanalaisuus. – Punainen kirja 2010. Ympäristöministeriö & Suomen ympäristökeskus, Helsinki. s.311-319.

Eurola, S. 1999: Kasvipeitteemme alueellisuus. Oulanka reports 22. Oulanka biological station. University of Oulu.

Hotanen, J.-P.; Nousiainen, H.; Mäkipää, R.; Reinikainen, A.; Tonteri, T. 2013. Metsätyypit – opas kasvupaikkojen luokitteluun. Metsäkustannus.

Kalliola, R. 1973. Suomen kasvimaantiede. WSOY.

Luonnonsuojelulaki 20.12.1996/1096.

Raunio, A., Schulman, A. & Kontula, T. (toim.). 2008. Suomen luontotyyppien uhanalaisuus. Suomen ympäristökeskus, Helsinki. Suomen ympäristö 8/2008. Osat 1 ja 2. 264 + 572 s.

Laine, J., Vasander, H., Hotanen, J-P., Nousiainen, H., Saarinen, M. ja Penttilä T. 2012. Suotyypit ja turvekankaat- opas kasvupaikkojen tunnistamiseen. Metsäkustannus Oy. Hämeenlinna.

Suomen ympäristökeskus 2017. Uhanlaiset ja rauhoitetut lajit Eliötiedot-tietojärjestelmästä.

Valtion ympäristöhallinto 2017: Oiva-tietokanta.

92/43/EEC: Neuvoston direktiivi; luonnonvaraisten elinympäristöjen ja luonnonvaraisten eläinten ja kasvien suojelusta; EYVL 1992 L 206.